

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده زبان و ادبیات فارسی و زبان‌های خارجی

پایان‌نامه جهت اخذ مدرک دوره کارشناسی ارشد
رشته زبان‌شناسی همگانی

عنوان:

**توصیف گروه فعلی گویش مازندرانی (رستم کلایی)
بر پایه نظریه ایکس تیره**

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر فردوس آقاگل‌زاده

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر مجتبی منشی‌زاده

دانشجو:

سیده فاطمه زهرا لطیفی رستمی

زمستان ۱۳۸۸

فرم گردآوری اطلاعات پایان نامه ها
کتابخانه ی مرکزی دانشگاه علامه طباطبایی

عنوان: توصیف گروه فعلی گویش مازندرانی (رستمکلایی) بر پایه نظریه ایکس تیره	
نویسنده/محقق: سیده فاطمه زهرا لطیفی رستمی	
مترجم: _____	
استاد راهنما: دکتر فردوس آقاگل زاده	استاد مشاور: دکتر مجتبی منشی زاده
استاد داور: دکتر محمد دبیرمقدم	
کتابنامه: دارد	واژه نامه: دارد
نوع پایان نامه:	بنیادی ☐ توسعه ای ☐ کاربردی ☐
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	سال تحصیلی: ۱۳۸۸
محل تحصیل: تهران	نام دانشگاه: علامه طباطبایی
خارجی	دانشکده: ادبیات و زبان های
تعداد صفحات: ۱۲۵	گروه آموزشی: زبان شناسی همگانی
کلید واژه ها به زبان فارسی: فعل، گروه فعلی، نظریه ایکس تیره، گویش رستم کلایی	
کلید واژه ها به زبان انگلیسی:	
Verb, verb phrase, x- bar theory, Rostam Kolaei Dialect	

چکیده

الف) موضوع و طرح مسئله (اهمیت موضوع و هدف): توصیف گروه فعلی گویش مازندرانی (رستم کلایی) برپایه نظریه ایکس تیره عنوان پایان نامه حاضر است و سه هدف را دنبال می کند: ۱. شناسایی و توصیف عناصر نحوی تشکیل دهنده گروه فعلی مازندرانی (رستم کلایی) ۲. ارزیابی نظریه ایکس تیره با داده های گویش ۳. کاربرد یافته ها برای تهیه اطلس زبانی منطقه

ب) مبانی نظری شامل مرور مختصری از منابع، چارچوب نظری و پرسش ها و فرضیه ها: چارچوب نظری این تحقیق نظریه ایکس تیره است که یکی از زیرنظریه های نظریه حاکمیت و مرجع گزینی می باشد.

پرسش ها:

۱. ساختمان گروه فعلی و عناصر تشکیل دهنده ی آن در گویش رستم کلایی چگونه است؟
۲. ساختمان گروه فعلی در گویش رستم کلایی در چارچوب نظریه ایکس تیره چگونه رفتار می کند؟

فرضیه ها:

۱. ساختمان گروه فعلی در این گویش حداقل از یک فعل و حداکثر از یک فعل به همراه یک جمله وابسته تشکیل می شود.
۲. نظریه ایکس تیره، کارآمدی لازم را در توجیه و انطباق با ساختمان گروه فعلی گویش رستم کلایی دارد.

پ) روش تحقیق شامل تعریف مفاهیم، روش تحقیق، جامعه ی مورد تحقیق، نمونه گیری، ابزار اندازه گیری، نحوه ی اجرای آن، شیوه ی گردآوری و تجزیه و تحلیل داده ها: نگارنده در این تحقیق در جمع آوری داده ها فقط به اطلاعات خود به عنوان گویشور بومی اکتفا نکرده، بلکه برای اطمینان بیشتر با تنی چند از گویشوران کم سواد، بی سواد و تا حد امکان پیر گفتگو کرده، سپس داده ها را در قالب نظریه ایکس تیره مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است.

ت) یافته های تحقیق: در این تحقیق افعال برحسب متمم هایی که می گیرند تحت چارچوب های زیر مقوله ای مختلف در هفت گروه طبقه بندی شده و سپس افزوده ها در سه گروه معرفی شدند.

براساس این تقسیم بندی ها مشخص شد که گروه فعلی در این گویش حداقل از یک فعل و حداکثر از یک فعل به همراه یک جمله وابسته ساخته می شود. همچنین با ترسیم نمودارهای درختی انواع گروه های فعلی این گویش براساس نظریه ایکس تیره، وجود سه سطح فعل"، فعل ' و فعل (بدون تیره) به اثبات رسید.

ث) نتیجه گیری و پیشنهادات: در این تحقیق با استفاده از نظریه ایکس تیره، ساختار درونی گروه فعلی مازندرانی (رستم کلایی) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و با تعیین سطوح گروه فعلی دریافتیم که گروه فعلی در این گویش نیز دارای سه سطح می باشد در نتیجه نظریه ایکس تیره کارآمدی لازم را در توجیه و انطباق با ساختمان گروه فعلی این گویش دارد و گروه فعلی در این گویش حداقل از یک فعل و حداکثر از یک فعل به همراه یک جمله وابسته ساخته می شود. در نتیجه هردو فرضیه این تحقیق به اثبات رسیده است.

پیشنهادات:

۱. بررسی گروه صفتی زبان مازندرانی برپایه نظریه ایکس تیره
۲. بررسی حرف اضافه ای زبان مازندرانی برپایه نظریه ایکس تیره
۳. بررسی مقابله ای در حوزه ی آواشناسی مناطق شرقی، مرکزی و غربی مازندرانی

صحت اطلاعات مندرج در این فرم براساس محتوای پایان نامه و ضوابط مندرج در فرم را گواهی می نمایم.

نام استاد راهنما:

سمت علمی:

نام دانشکده:

رئیس کتابخانه:

چکیده

پایان‌نامه‌ی حاضر تحت عنوان "توصیف ساختمان گروه فعلی گویش مازندرانی (رستم‌کلایی) بر پایه نظریه ایکس تیره" نگاشته شده است. نظریه ایکس تیره یکی از زیرنظریه‌های نظریه حاکمیت و مرجع‌گزینی می‌باشد. فرضیه‌های این تحقیق عبارتند از:

۱. ساختمان گروه فعلی در این گویش حداقل از یک فعل و حداکثر از یک فعل به همراه یک جمله وابسته تشکیل می‌شود.

۲. نظریه ایکس تیره کارآمدی لازم را در توجیه و انطباق با ساختمان گروه فعلی گویش رستم‌کلایی دارد.

در راستای بررسی و تأیید فرضیه‌های فوق، نگارنده به تبیین نظریه ایکس تیره پرداخته و ساختار گروه فعلی انگلیسی را در قالب این نظریه تشریح نموده است. در ادامه بعد از تشریح اجزای سازنده‌ی فعل به عنوان هسته‌ی گروه فعلی و مسائل مربوط به آن از قبیل اقسام فعل در رابطه با ارکان جمله، وجوه و نمود افعال، به توصیف گروه فعلی گویش رستم‌کلایی و عناصر موجود در آن - فعل، وابسته‌های پیشین وابسته‌های پسین آن - در چارچوب نظریه ایکس تیره پرداخته است. نتایج حاصل از این تحقیق هر دو فرضیه را مورد تأیید قرار می‌دهد.

کلمات کلیدی:

فعل - گروه فعلی - نظریه ایکس تیره - گویش رستم‌کلایی

تقديم به:

روح والای پدر شهیدم،

مادر صبورم

و

همسر مهربانم

تقدیر و تشکر:

حال که با حمد خداوند متعال، نگارش این پایان نامه به اتمام رسیده است بر خود لازم می‌دانم از کلیه عزیزانی که در تدوین آن سهمی داشته‌اند تشکر و قدردانی کنم.

از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر آقاگل‌زاده که در تمامی مراحل تدوین این پژوهش با راهنمایی‌های دقیق و موشکافانه خود کمک بسیار ارزنده‌ای در به انجام رسانیدن آن ارائه نموده‌اند، بسیار سپاسگزارم؛ و نیز از استاد ارجمند جناب آقای دکتر منشی‌زاده که با تذکرات و پیشنهادات سودمند وقت گران‌بهای خود را در اختیارم نهادند کمال تشکر و امتنان را دارم. از همسر مهربانم که با صبر و شکیبایی، تمام سختی‌های دوران تحصیل را متحمل شدند و همواره همراه بنده بوده‌اند، صمیمانه سپاسگزارم و در پایان از همه‌ی گویشورانی که مرا در این پژوهش کمک و همراهی کرده‌اند، سپاسگزارم.

سیده فاطمه زهرا لطیفی رستمی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۲-۱- اهمیت و اهداف پژوهش ۲
- ۳-۱- سؤال‌های پژوهش ۴
- ۴-۱- فرضیه‌های پژوهش ۴
- ۵-۱- روش گردآوری داده‌ها ۵
- ۶-۱- ساختار پژوهش ۵

فصل دوم: پیشینه‌ی پژوهش

- ۱-۲- مقدمه ۷
- ۲-۲- پیشینه‌ی مطالعات انجام شده ۷
- ۳-۲- خلاصه و نتیجه‌گیری ۲۰

فصل سوم: مفاهیم نظری

- ۱-۳- مقدمه ۲۲
- ۲-۳- سیر تحولات افکار چامسکی ۲۲
- ۳-۳- اشکالات قواعد سازه‌ای ۲۵
- ۴-۳- برتری‌های قواعد ایکس تیره نسبت به قواعد سازه‌ای ۲۶

۲۷	۳-۵- نظریه ایکس تیره
۲۹	۳-۵-۱- ساختار گروه‌ها در نظریه ایکس تیره
۳۱	۳-۵-۲- فرمول گسترش X' و X''
۳۳	۳-۶- مفاهیم مطرح در توصیف روابط ساختاری نمودارهای درختی
۳۵	۳-۷- ساخت لایه‌ای گروه فعلی براساس نحو ایکس تیره
۴۰	۳-۸- بسط‌های نحو ایکس تیره
۴۳	۳-۹- تعدیل‌های نظریه ایکس تیره

فصل چهارم: توصیف و تحلیل داده‌ها

۴۵	۴-۱- مقدمه
۴۵	۴-۱-۱- فعل در گویش مازندرانی (رستم‌کلایی)
۴۵	۴-۱-۱-۱- چند تعریف از فعل
۴۷	۴-۱-۱-۲- اقسام فعل از نظر ساختمان
۴۷	۴-۱-۲-۱- فعل ساده
۴۷	۴-۱-۲-۲- فعل پیشوندی
۴۸	۴-۱-۲-۳- فعل مرکب
۴۸	۴-۱-۳-۱- ترکیب
۴۸	۴-۱-۳-۲- صفت و فعل کمکی

۴۸ اسم و فعل -۲-۱-۳-۲-۱-۱-۴
۴۹ گروه حرف اضافه‌ای و فعل -۳-۱-۳-۲-۱-۱-۴
۴۹ ترکیب قید و فعل -۴-۱-۳-۲-۱-۱-۴
۴۹ اسم مفعول و فعل کمکی مجهول‌ساز -۵-۱-۳-۲-۱-۱-۴
۵۰ انضمام -۲-۳-۲-۱-۱-۴
۵۰ مفعول صریح -۱-۲-۳-۲-۱-۱-۴
۵۰ گروه حرف اضافه‌ای -۲-۲-۳-۲-۱-۱-۴
۵۱ اقسام فعل از حیث رابطه با ارکان جمله -۳-۱-۱-۴
۵۱ فعل ربطی -۱-۳-۱-۱-۴
۵۲ فعل معین -۲-۳-۱-۱-۴
۵۳ فعل وجهی -۳-۳-۱-۱-۴
۵۴ پیشوند در فعل -۴-۱-۱-۴
۵۴ نشانه‌ی نفی -۱-۴-۱-۱-۴
۵۴ نشانه‌ی التزامی و امر -۲-۴-۱-۱-۴
۵۵ سایر پیشوندها -۳-۴-۱-۱-۴
۵۵ ستاک فعل -۵-۱-۱-۴
۵۵ ستاک گذشته و ستاک حال -۱-۵-۱-۱-۴

- ۴-۱-۱-۶- پسوند در فعل ۵۷
- ۴-۱-۱-۶-۱- پسوند نشانه زمان ۵۷
- ۴-۱-۱-۶-۲- پسوند صفت مفعولی (اسم مفعول) ۵۷
- ۴-۱-۱-۶-۳- نشانه مصدر ۵۸
- ۴-۱-۱-۶-۴- پسوند سببی ساز ۵۸
- ۴-۱-۱-۶-۵- پسوندهای مطابقه شناسه و نهاد ۵۸
- ۴-۱-۱-۷- وجوه افعال در گویش رستم کلایی ۶۰
- ۴-۱-۱-۷-۱- وجه اخباری ۶۰
- ۴-۱-۱-۷-۲- وجه امری ۶۰
- ۴-۱-۱-۷-۳- وجه التزامی ۶۰
- ۴-۱-۱-۸- نمود افعال در گویش رستم کلایی ۶۱
- ۴-۱-۱-۸-۱- ساده ۶۱
- ۴-۱-۱-۸-۲- استمراری ۶۱
- ۴-۱-۱-۸-۳- کامل ۶۲
- ۴-۱-۲- توصیف گروه فعلی گویش مازندرانی (رستم کلایی) بر پایه نظریه ایکس تیره ۶۲
- ۴-۱-۲-۱- نقش های نحوی سازه های جمله ۶۲
- ۴-۱-۲-۱- نهاد و گزاره ۶۲

۶۴ گروه فعلی ۲-۲-۱-۴
۶۶ وابسته های پیشین هسته ۳-۲-۱-۴
۶۶ متمم (ها) ۱-۳-۲-۱-۴
۸۷ افزوده (ها) ۲-۳-۲-۱-۴
۸۷ افزوده های جمله ای ۱-۲-۳-۲-۱-۴
۸۸ افزوده های قیدی ۲-۲-۳-۲-۱-۴
۸۹ افزوده های گزاره ای ۳-۲-۳-۲-۱-۴
۹۰ وابسته های پسین هسته ۴-۲-۱-۴
۹۳ فعل (هسته ی گروه فعلی) ۵-۲-۱-۴
۹۴ زمان حال ساده ۱-۵-۲-۱-۴
۹۵ زمان حال استمراری ۲-۵-۲-۱-۴
۹۶ زمان حال التزامی ۳-۵-۲-۱-۴
۹۷ زمان حال کامل (ماضی نقلی) ۴-۵-۲-۱-۴
۹۷ زمان گذشته ی ساده ۵-۵-۲-۱-۴
۹۸ زمان گذشته ی استمراری ۶-۵-۲-۱-۴
۹۹ زمان گذشته ی کامل (ماضی بعید) ۷-۵-۲-۱-۴
۱۰۰ زمان گذشته ی التزامی ۸-۵-۲-۱-۴

۱۰۰۴-۱-۲-۵-۹- زمان گذشته ی کامل التزامی (شرطی کامل)
۱۰۱۴-۱-۲-۵-۱۰- زمان آینده
۱۰۲۴-۱-۲-۵-۱۱- امر
۱۰۳۴-۱-۲-۵-۱۲- نهی
۱۰۴۴-۱-۲-۶- خلاصه

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱۰۶۵-۱- مقدمه
۱۰۶۵-۲- خلاصه فصل اول
۱۰۶۵-۳- خلاصه فصل دوم
۱۰۶۵-۴- خلاصه فصل سوم
۱۰۷۵-۵- خلاصه فصل چهارم
۱۰۸۵-۶- نتایج تحقیق و اثبات فرضیه ها
۱۰۹۵-۷- پیشنهادات برای پژوهش های بعدی
۱۱۰ کتابنامه فارسی
۱۱۵ کتابنامه انگلیسی
۱۱۷ پیوست ۱: واژه نامه رستم کلایی
۱۲۲ پیوست ۲: واژه نامه انگلیسی - فارسی

فهرست جدول‌ها و نقشه

صفحه	عنوان
د	جدول ۱- همخوان‌های گویش رستم‌کلایی.....
ذ	جدول ۲- واژه‌های گویش رستم‌کلایی.....
ر	جدول ۳- علائم اختصاری.....
۵۸	جدول ۴-۱- پسوندهای مطابقه شناسه با نهاد در گویش رستم‌کلایی.....
۵۹	جدول ۴-۲- مثال (۶۲) برای پسوندهای مطابقه شناسه با نهاد در گویش رستم‌کلایی.....
۸۴	جدول ۴-۳- چارچوب‌های زیرمقوله‌ای افعال رستم‌کلایی.....
ز	نقشه ۱- تقسیمات کشوری استان مازندران.....

جدول ۱- همخوان‌های گویش رستم کلایی

فارسی	رستم کلایی	توصیف آوایی	نشانه‌ی آوایی	ردیف
هوای گرم و شرجی	pel	دولبی، انسدادی، بی‌واک	P	1
بیل	bel	دولبی، انسدادی، واک‌دار	b	2
خروس	telâ	دندانی، انسدادی، بی‌واک	t	3
صورت	dim	دندانی، انسدادی، واک‌دار	d	4
کفش	koš	نرم‌کامی، انسدادی، بی‌واک	k	5
بزرگ	gat	نرم‌کامی، انسدادی، واک‌دار	g	6
کر	qul	ملازی، انسدادی، واک‌دار	q	7
آب	?o	چاکنایی، انسدادی، بی‌واک	?	8
فرار	ferâr	لب و دندانی، سایشی، بی‌واک	f	9
باران	vâreš	لب و دندانی، سایشی، واک‌دار	v	10
سماور	sembâr	لثوی، سایشی، بی‌واک	s	11
زنبور	zerzæn	لثوی، سایشی، واک‌دار	z	12
خیس	šir	لثوی-کامی، سایشی، بی‌واک	š	13
ژاله (نام زنانه)	žâlê	لثوی-کامی، سایشی، واک‌دار	ž	14
خوب	xâr	ملازی، سایشی، بی‌واک	x	15
دادن	hedâ?æn	چاکنایی، سایشی، بی‌واک	h	16
چوب	ču	لثوی-کامی، انسدادی-سایشی، بی‌واک	č	17
پاره	jer	لثوی-کامی، انسدادی-سایشی، واک‌دار	j	18
پسر	rikâ	لثوی، لرزشی، واک‌دار	r	19
کثیف	lačer	لثوی، کناری، واک‌دار	l	20
تخم‌مرغ	merqânə	دولبی، خیشومی، واک‌دار	m	21
نماز	nemâz	لثوی، خیشومی، واک‌دار	n	22
به‌خاطر داشتن	yâd dâštən	کامی، روان، واک‌دار	y	23

جدول ۲- واژه‌های گویش رستم کلایی

فارسی	رستم کلایی	توصیف آوایی	نشانه آوایی	ردیف
سی	si	پیشین، بسته، گسترده	i	۱
سیب	se	پیشین، نیم‌باز، گسترده	e	۲
پله	pallə	پیشین، باز، گسترده	a	۳
جدید	nu	پسین، بسته، گرد	u	۴
خواهر	xâxər	پسین، باز، گرد	â	۵
تب	to	پسین، نیم‌باز، گرد	o	۶
خانه	sərə	مرکزی	ə'	۷

^۱ این واژه در این گویش یک واج محسوب می‌شود و در جایگاه میانی و پایانی واژه تمایز معنایی ایجاد می‌کند و در تقابل با مصوت‌های دیگر است. مانند pəl (پل)، pel (هوای گرم و شرجی) (آقاگل زاده، ۱۳۷۲: ۱۴)

جدول ۳- علائم اختصاری

علائم اختصاری	معادل انگلیسی	معادل فارسی
S	Sentence	جمله
CP = C''	Complementizer Phrase	گروه متمم‌نما
IP = I''	Inflectional Phrase	گروه صرفی
NP = N''	Noun Phrase	گروه اسمی
VP = v''	Verb Phrase	گروه فعلی
AP = A''	Adjective Phrase	گروه صفتی
PP = P''	Prepositional Phrase	گروه حرف اضافه‌ای
Comp	Complement	متمم
Adj	Adjunct	افزوده
Aux	Auxiliary	فعل کمکی
AGR	Agreement	مطابقه

نقشه ۱ - تقسیمات کشوری استان مازندران

فصل اول

کلیات پژوهش

